

Przyszłość należy do mnie

Program doradztwa zawodowego dla szkoły
podstawowej w klasach VII i VIII

Małgorzata Dwornikiewicz-Opalińska

Podstawy prawne do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego

- 1) Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320)
- 2) Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. 2021 poz. 1762)
- 3) Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915)
- 4) Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2020 r. poz. 226).
- 5) Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082)
- 6) Ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 2245)
- 7) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. 2017 poz. 1647)
- 8) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. 2019 poz. 502)
- 9) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 lipca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz.U. 2019 poz. 1322)
- 10) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lutego 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2019 poz. 323)
- 11) Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 13 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2021 poz. 1533)
- 12) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 325)

- 13) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. z 2019 poz. 391)
- 14) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 652)
- 15) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 marca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. 2019 poz. 644)
- 16) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 8 kwietnia 2019 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa artystycznego (Dz.U. z 2019 r. poz. 717)
- 17) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 lipca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz.U. 2019 poz. 1322)
- 18) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. 2019 poz. 1533)
- 19) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 lipca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 1536)
- 20) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 lipca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. 2019 poz. 1539)
- 21) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (Dz.U. 2019 poz. 1637)
- 22) Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2020 poz. 1309)
- 23) Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 stycznia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. 2022 poz. 204)
- 24) Obwieszczenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 stycznia 2022 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy (M.P. 2022 poz. 120)

25) Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. 2022 poz. 622)

26) Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 9 marca 2022 r. uchylające rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. 2022 poz. 656)

27) Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. 2022 poz. 1109)

Cele programu

Celem doradztwa zawodowego w klasie 7 i 8 Szkoły Podstawowej jest przygotowanie uczniów do odpowiedzialnego planowania ścieżki swojej kariery i trafnego podejmowania decyzji dotyczących wyboru kierunku dalszej nauki przy wsparciu doradcy zawodowego.

Cele ogólne programu:

- poznawanie samego siebie;
- analiza informacji na temat systemu edukacji i rynku pracy;
- poszerzanie własnych: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych;
- kształtowanie gotowości do wejścia na rynek pracy;
- rozwijanie umiejętności uczenia się przez całe życie.

Cele programu będą realizowane podczas zajęć lekcyjnych dla uczniów klasy VII i VIII w wymiarze 1 godziny tygodniowo. Podczas zajęć z doradztwa zawodowego będą stosowane następujące: – metody i techniki: studium przypadku, praca z tekstem, dyskusja, Q-sort, kwestionariusze, metody plastyczne, portfolio, gry i zabawy, techniki projekcyjne i informatyczne, dyskusja, burza mózgów, lapbook, giełda pomysłów, niedokończone zdania, autorefleksja, pogadanka, wykład, itp. – formy pracy: praca indywidualna, grupowa, zbiorowa

Uczeń:

- Poznaje samego siebie;
- Analizuje informacje na temat systemu edukacji i rynku pracy.
- Poszerza własną: wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne.
- Kształtuje gotowość do wejścia na rynek pracy.
- Rozwija umiejętności uczenia się przez całe życie.

Nauczyciele:

- Potrafią zauważać potrzeby i zasoby uczniów.
- Wspierają rodziców i uczniów w procesie wyboru przez dziecko ścieżki edukacyjno-zawodowej.
- Rozwijają i wspierają talenty i zainteresowania uczniów.

Rodzice:

- Znają ofertę edukacyjną szkolnictwa ponadpodstawowego.
- Wspierają dzieci w wyborze przyszłej ścieżki edukacyjno– zawodowej.
- Posiadają informację o możliwościach i zagrożeniach dziecka.

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA KLAS VII I VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

1. Poznawanie własnych zasobów

Uczeń:

- 1.1 określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;
- 1.2 rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe);
- 1.3 dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autoanalizy, ocen innych osób oraz innych źródeł;
- 1.4 rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych;
- 1.5 rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- 1.6 określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji;
- 1.7 określa własną hierarchię wartości i potrzeb.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- 2.1 wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając kwalifikacje wyodrębnione w zawodach oraz możliwości ich uzyskiwania;
- 2.2 porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców;
- 2.3 wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy, z uwzględnieniem regionalnego i lokalnego rynku pracy;
- 2.4 uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;
- 2.5 analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy;
- 2.6 wskazuje wartości związane z pracą i etyką zawodową;
- 2.7 dokonuje autoprezentacji;
- 2.8 charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym instytucje rynku pracy.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- 3.1 analizuje oferty szkół ponadpodstawowych i szkół wyższych pod względem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;
- 3.2 analizuje kryteria rekrutacyjne do szkół ponadpodstawowych w kontekście rozpoznania własnych zasobów;
- 3.3 charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaformalnej i nieformalnej;
- 3.4 określa znaczenie uczenia się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- 4.1 dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym;
- 4.2 określa cele i plany edukacyjno-zawodowe, uwzględniając własne zasoby;
- 4.3 identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy;
- 4.4 planuje ścieżkę edukacyjno-zawodową, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów.

Metody wykorzystywane w scenariuszach

W przygotowanych scenariuszach zajęć zaproponowano zastosowanie aktywnych metod nauczania. Pozwalają one uczniom na rozważanie, wyciąganie wniosków, rozwijanie kompetencji komunikacyjnych i współpracę w grupie. Popełnianie błędów oraz ich poprawianie w oparciu o szczegółową analizę stanowi istotną część procesu edukacyjnego. W celu uatrakcyjnienia zajęć, a także podniesienia energii grupy można wykorzystać elementy gamifikacji, np. przygotowanie quizu w programie Kahoot lub Mentimeter. Quiz może stanowić np. element wprowadzający do zajęć lub utrwalający.

Metody pracy:

- analiza przypadku,
- ankieta,
- autoprezentacja,
- burza mózgów,
- ćwiczenia grupowe,
- debata „za i przeciw”,
- dyskusja problemowa,
- kolaż,
- kwestionariusz,
- lekcja odwrócona,
- mini-wykład,
- ocena pracy grupowej,
- plakat,
- rozwiązywanie problemów,
- skojarzenia,
- wirujące plakaty,
- odwrócony cel.

Mogę-chcę-potrzeba

Program został przygotowany w oparciu o model „mogę – chcę – potrzeba”. Pierwsza grupa scenariuszy należących do kategorii „mogę” zawiera informacje o umiejętnościach, uzdolnieniach i talentach ucznia, druga część – zatytułowana „chcę” – daje wiedzę o pragnieniach, zainteresowaniach, planach i marzeniach młodzieży. Ostatnią składową programu stanowią scenariusze ukierunkowane na to, czego uczniom „potrzeba”, zamieszczone w nich zostały ćwiczenia dotyczące rynku pracy, uwarunkowań społeczno-ekonomicznych, trendów w polityce zatrudnienia. Zakres treści w programie odpowiada potrzebom i możliwościom uczniów szkoły podstawowej. W proponowanych scenariuszach dużo miejsca poświęcono pracy w grupie, gdyż jest to jedna z najbardziej poszukiwanych przez pracodawców kompetencji.

Opis zakładanych efektów kształcenia

W zakresie wiedzy uczeń:

- posługuje się pojęciami związanymi z tematyką rynku pracy, kwalifikacji zawodowych;
- identyfikuje swoje możliwości psychofizyczne i predyspozycje zawodowe;
- wyjaśnia zależności pomiędzy zainteresowaniami a wyborem zawodu;
- wymienia umiejętności niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w różnych rolach zawodowych i społecznych.

W zakresie umiejętności uczeń:

- rozwija swoje zainteresowania;
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną z zakresu doradztwa zawodowego, aby trafnie określić swe predyspozycje, zdolności, umiejętności;
- samodzielnie lub z pomocą doradcy planuje dalszą ścieżkę rozwoju edukacyjno- - zawodowego.

W zakresie kompetencji społecznych uczeń:

- skutecznie współpracuje z kolegami w zespole;
- przyjmuje twórczą i refleksyjną postawę wobec przekonań oraz sposobu postępowania innych ludzi;
- rozwiązuje konflikty powstające podczas pracy zespołowej

Doradztwo zawodowe na odległość

Trudna sytuacja i doświadczenia z pandemią wskazują, aby uwzględnić opcję przeprowadzania doradztwa zawodowego na odległość.

Narzędzia do komunikowania się z uczniami na odległość:

- a) Indywidualnie rozmowy z wykorzystaniem programu do komunikacji zdalnej: Microsoft Teams,
- b) spotkania na Skypie, rozmowy, wymiana informacji na czacie, kontakt na Messengerze, WhatsApp-ie,
- c) odsyłanie do zasobów internetowych (strony www, filmiki, materiały z zakresu doradztwa zawodowego).
- d) grupowo: zajęcia z wykorzystaniem program do komunikacji zdalnej: Microsoft Teams, spotkania na Skypie, rozmowy, wymiana informacji z grupą na czacie, kontakt z grupą na Messengerze, nagrania nauczyciela, webinarium.

Tematy zajęć w klasie 7

Jeden temat zajęć obejmuje jedną jednostkę lekcyjną 45 minut.

1. Wszyscy jesteście zdolni
2. Co ja lubię...
3. Myślę pytaniami, czyli jak zaplanować przyszłość edukacyjno-zawodową
4. To jest dla mnie najważniejsze, czyli hierarchia wartości i potrzeb a wybór ścieżki zawodowej
5. Wyszukuję i analizuję, czyli od elektryka do kierownika
6. Przedmioty szkolne a rynek pracy
7. Zawody przyszłości i przeszłości, czyli czy roboty i sztuczna inteligencja zabiorą mi pracę.
8. Ja wiem lepiej, czyli moje przekonania dotyczące edukacji i rynku pracy
9. Zgadnij jaki to zawód.
10. System szkolnictwa – charakterystyka szkół i ścieżki kształcenia.

Tematy zajęć w klasie 8

Jeden temat zajęć obejmuje jedną jednostkę lekcyjną 45 minut.

1. Ja w lustrze. Ja w oczach innych
2. Czy ja też mogę być bohaterem?
3. Kotwice mojej kariery, czyli praca w zgodzie z hierarchią moich wartości.
4. Moje umiejętności – moje sukcesy.
5. Na miękko, czyli ja tak mam. Analiza potencjału i sposobów rozwoju umiejętności miękkich pożądaných na rynku pracy
6. Przyszłość rynku pracy: zawód czy kompetencje?
7. Zawody wczoraj, dziś, jutro i pojutrze
8. Liceum, technikum, szkoła branżowa, czyli jak wygląda system edukacji w Polsce.
9. Jaką szkołę wybrać? Moje wybory oczami marzyciela, krytyka i realisty.
10. Tak zdam, czyli kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w praktyce.

Sporządziła Małgorzata Dwornikiewicz-Opalińska